

Θετικό βήμα η αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για την έρευνα στην Ελλάδα

ΤΙΣ μέρες αυτές συζητείται στη Βουλή η αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για την έρευνα και την τεχνολογία στη χώρα μας. Η πρωτοβουλία αναμόρφωσης του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου για την έρευνα στην Ελλάδα, είναι επιβεβλημένη και αποτρέπει σε πρώτη ανάλυση μια ουσιαστική μεταρρύθμιση και πρωτοβουλία. Το υπό συζήτηση νομοσχέδιο περιλαμβάνει ιδιαίτερα θετικές προτάσεις, όπως:

1. η σύνδεση του σχεδιασμού και της υλοποίησης της έρευνας με το υψηλότερο πολιτικό επίπεδο,
2. η δημιουργία ανεξάρτητων οργάνων που απεργάζονται από τις παραδοσιακές διαδικασίες της δημόσιας διοίκησης,
3. η συστηματική ενδυνάμυνση του διασποράς και κατεργασμένου πλαισίου έρευνας, και,
4. την αντιμετώπιση της, μέχρι σήμερα, αδυναμίας συντονισμού, ιεράρχησης και καθορισμού προτεραιοτήτων στην ερευνητική πολιτική της χώρας.

Προφανή μελλοντικά του Νομοσχεδίου αποτελούν:

1. η εξεύρεση της αγροτικής έρευνας από το νέο θεσμικό πλαίσιο, και,
2. το πλήθος των ρυθμιστικών διατάξεων, προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων που προβλέπονται για την ουσιαστική εφαρμογή του.

Σχετικά με το θέμα της αγροτικής έρευνας, η μη συμπερίληψη του πεδίου αυτού στο νέο θεσμικό πλαίσιο καταδεικνύει την αδυναμία της συνολικής αγροτικής πολιτικής της κυβέρνησης να έρθει σε πλήρη με κατεστημένες δομές, που έχουν πολυλού εξάντλησε τα όρια και τις δυνατότητές τους. Εί-

ναι πράγματι λυσιπρό ένας από τους σημαντικότερους τομείς της οικονομίας μας να παραμένει περιχαράκωτος σε κρατικές δομές και κυρίως α-ντιλήψεις. Όσον αφορά τη δεύτερη επισήμανση, δηλαδή το πλήθος των υπουργικών αποφάσεων που απαιτούνται για την εφαρμογή του νόμου, ως ελπίσουμε ότι υπάρχει από το υπουργείο Ανάπτυξης η κατάλληλη προετοιμασία για την άμεση εφαρμογή του νόμου. Διαφορετικά θα επιβεβαιωθούν αυτοί που σήμερα επικρίνουν το νομοσχέδιο, λέγοντας ότι αποτελεί άλλο ένα επικοινωνιακό τέχνασμα για την ενίσχυση της «μεταρρυθμιστικής» εκουσίας της κυβέρνησης. Βασικό ζητούμενο από το νέο θεσμικό πλαίσιο για την έρευνα είναι η μό-χλευση ιδιωτικών κεφαλαίων, που θα βελτιώσει την εγχώρια και διεθνή ανταγωνιστικότητα του ιδιωτικού τομέα και κατ'επέκταση την ανταγωνιστικότητα της χώρας μας. Παρά το γεγονός ότι η ερευνητική δαπάνη των παραδοσιακών μεταποιητικών επιχειρήσεων διπλασιάστηκε κατά την τελευταία δεκαετία, λόγω κυρίως των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, παραμένει ακόμη εξαιρετικά χαμηλή σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το θέμα είναι ιδιαίτερα πολυσύνθετο και επιπράζεται κατά κύριο λόγο από τους παρακάτω παράγοντες:

1. Η επενδυτική συμπεριφορά των παραδοσιακών επιχειρήσεων προσανατολίζεται κατά προτεραιότητα στις επενδύσεις ανανέωσης και εκσυγχρονισμού παραγωγικού εξοπλισμού, επέκτασης εγκαταστάσεων και αύξησης της παραγωγικής ικανότητας.

2. Οι διασυνδέσεις των επιχειρήσεων με την εγχώρια ερευνητική κοινότητα είναι σχεδόν ανύπαρκτης.

Οι λόγοι του χάσματος αυτού εκτός από την αδυναμία συγκλήσης δύο εντελώς διαφορετικών νοοτροπιών, αυτής του επιχειρηματία και αυτής του

νοσηπτικού ερευνητή, ανόγωνα, στις σφραγίδες του ισχύοντος μέχρι σήμερα θεσμικού πλαισίου που διέπει την πανεπιστημιακή έρευνα. Το τελευταίο διαμορφώνει και κατευθύνει τον ερευνητή να παραμένει περιχαράκωτος στα όρια του πανεπιστημιακού ασύλου.

3. Οι επενδύσεις για βελτίωση προϊόντων ή την παραγωγή νέων, συνήθως έπονται των πρώτων.

4. Τα απευθείας χρηματοδοτούμενα προγράμματα της Ε.Ε. για την έρευνα, παρά την ευεργετική τους επίδραση στο «άνοιγμα» της πανεπιστημιακής έρευνας, δημιουργήσαν και ορισμένες στρεβλώσεις που θα πρέπει να αναφερθούν.

Π.χ. οι υψηλές ερευνητικές αποζημιώσεις που προβλέπονται στα προγράμματα αυτά, έστρεψαν τα πιο δυναμικά ερευνητικά ινστιτούτα και εργαστήρια πανεπιστημίων στην παροχή υπηρεσιών έρευνας προς τις επιχειρήσεις άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και περιόρισαν την ερευνητική παραγωγική ικανότητα τους για την παροχή αντίστοιχων υπηρεσιών σε ελληνικές επιχειρήσεις.

5. Η κρατική παρέμβαση μέσω των δημοσίων χρηματοδοτήσεων δεν είχε θεωρητικά αποτελέσματα. Το συνολικό ποσοστό χρηματοδότησης ερευνητικών έργων που υποβλήθηκαν από συ-

μπράξεις επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων παρέμεινε χαμηλό ενώ αντίστροφα δαπανήθηκαν εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ για τη στήριξη πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων που δεν είχαν ουδμία σύνδεση με τον παραγωγικό τομέα. Η εξεύρεση λύσεων στα παραπάνω ζητήματα απαιτούν μακροχρόνιες προσπάθειες και αλλαγή νοοτροπίας, τόσο των ιδιωτικών επιχειρήσεων, όσο και του κράτους και κυρίως της ερευνητικής κοινότητας. Το νέο νομοσχέδιο για το θεσμικό πλαίσιο για την έρευνα σίγουρα δεν αποτελεί πανάκεια. Σε κάθε περίπτωση όμως είναι προς σωστή κατεύθυνση και βάζει τάξη στο αναρχικό και ρευστό περιβάλλον που ίσχυε έως σήμερα. Περιορίζει την αυθαίρετη κατανόηση πόρων της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας προς τους ηγέτες της ερευνητικής κοινότητας, και κυρίως περιορίζει τις άκριτες εγκρίσεις των προγραμμάτων που υποβάλλονται από τους εθνικούς ευεργέτες.

Ελπίζουμε οι προδοκίες μας να επιβεβαιωθούν.

* Ο κ. Γιάννης Σταύρου είναι εκπαιδευτικός υπεύθυνος του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (Σ.Β.Β.Ε.)